

בבנק שלנו אין סודות

הפיחות במעמדה של הסודיות הבנקאית הולך וגובר כאשר הבנקים נעשים לשומרי הסף של מדינות האם שלהם ואף של מדינות זרות. למרות שהלקוח נותן את הסכמתו לגילוי המידע, הדרך שבה מושגת הסכמה זו פוגעת באופן מעשי בסודיות שבה מחויב הבנק

רות פלאטור-שנער

המוסדות הפיננסיים בסיוע להעלמת מס. אחת הפרשות הידועות בנושא זה היא הפרשה של בנק UBS השווייצרי, שבה הודה הבנק בסיוע ללקוחות האמריקאים להתחמק מתשלום מס, שילם קנס בסך 780 מיליון דולר ומסר שמות של אלפי לקוחות אמריקאים שניהלו אצלו חשבונות. בדצמבר 2014 נחתם הסכם פשרה דומה בין בנק לאומי ובין הרשויות האמריקאיות שלפיו ישלם הבנק קנס של 1.6 מיליארד שקל וימסור שמות של כ-15,000 לקוחות. חקירות נוספות נפתחו נגד בנק הפועלים ובנק מזרחי-טפחות.

כידוע, הטיפול בעבירות בעלות אופי בינלאומי כגון איסור הלבנת הון, מימון טרור ופשע מאורגן מחייב שיתוף פעולה בינלאומי וסיוע של רשויות האכיפה במדינות השונות. גישה דומה מתפתחת בימים אלה גם בתחום הפיסקלי. בעבר נתפס תחום המיסוי כפ-

בשנה האחרונה החל בישראל עידן חדש של סודיות בנקאית, או ליתר דיוק – היעדר סודיות בנקאית. למען האמת, מי שעקב בעשור האחרון אחר ההתפתחויות בתחום זה בעולם לא אמור להיות מופתע מתהליך זה שעובר על הבנקאות הישראלית, כמו על מקבילותיה במדינות אחרות. לאחרונה אנו רואים התגברות של הפגיעה בסודיות הבנקאית לא רק במישור הלאומי, אלא גם ובעיקר במישור הבינלאומי: בנקים נאלצים לחשוף ולהעביר מידע לא רק לרשויות במדינתם אלא גם לרשויות זרות.

בשנים האחרונות, בעקבות המשבר הפיננסי העולמי שפגע במדינות רבות ואילץ אותן לחפש מקורות הכנסה נוספים, מדינות שונות מקדישות מאמצים רבים יותר מבעבר לגביית מס מאזרחיהן. הן פונות למוסדות פיננסיים במדינות אחרות כדי לאתר חשבונות לא מדווחים של אזרחיהן ומאשימות את

פרופ' רות פלאטור-שנער, ראש המרכז לדיני בנקאות, המכללה האקדמית נתניה

רשויות האכיפה במדינות שונות ובראשן ארצות הברית החלו לבחון טקטיקה חדשה: לפנות ישירות אל הבנקים במדינות הזרות בדרישה לקבלת מידע, כשהן מסתמכות על חקיקה אמריקאית בעלת השלכה אקס-טריטוריאלי ומאפשרת להן לעשות זאת

ניס-מדינת. הגישה המקובלת הייתה שמדינה אינה רשאית לדרוש ממדינות אחרות לסייע לה לגבות את המס המגיע לה מאזרחיה. רוב האמנות הבינ-לאומיות שנחתמו בעבר במטרה למסד את הסיוע הבינלאומי בנושאים משפטיים שונים החריגו את נושא המס ולא חלו עליו. אולם לאחרונה, בעקבות התערבות של ה-OECD, מורגש שינוי משמעותי בגישתה של הקהילה הבינלאומית לנושא. עבירות מס, בדומה לפשעים פיננסיים אחרים, נתפסות אף הן כאיום אסטרטגי, פוליטי וכלכלי על האינטרסים של מדינות העולם, מפותחות ומתפתחות כאחת. על סמך זאת, מדינות שונות דורשות ממדינות אחרות לשתף עימן פעולה גם נגד חייבי מס.

כעיקרון, רשויות האכיפה של מדינה אחת אינן יכולות לאכוף את סמכותן בטריטוריה של מדינה אחרת אלא אם אותה מדינה הסכימה לכך. רשויות אכיפה הרוצות להשיג מידע המצוי בטריטוריה של מדינה אחרת נאלצות לפעול במסגרת אמנות בינ-לאומיות והסכמים בילטרליים בין מדינות, ולהיזקק לשיתוף פעולה של רשויות החוק במדינה שבה מת-בקש המידע.

עם זאת, הניסיון מלמד שבקשות לסיוע בערוץ הפורמלי הבינ-מדינתי עלולות להתגלות כתהליך ארוך ומסובך. הקשיים בביצוע חקירות בינלאומיות נובעים לא רק מהבדלי החקיקה בין המדינות אלא גם מהבדלים בשיטות הפעולה של רשויות האכיפה ואף מהבדלים בסדרי העדיפויות שלהן. אמנם במ-סגרת הערוץ המודיעיני שיתוף הפעולה הוא מהיר יחסית, אולם בכך לא די; את המידע המודיעיני יש לתרגם לראיות קבילות, ולשם כך יש לבצע חקי-רות, להשיג מסמכים וראיות, לגבות עדויות ולהגיש בקשות רשמיות לעזרה משפטית בין-מדינתית. כל זה גורם לקשיים עצומים ובמקרים רבים מאיין את השגת המידע.

כדי לעקוף קשיים אלה החלו רשויות האכיפה במ-דינות שונות ובראשן ארצות הברית לבחון טקטיקה אחרת: לפנות ישירות אל הבנקים במדינות הזרות בדרישה לקבלת מידע, כשהן מסתמכות על חקי-קה אמריקאית בעלת השלכה אקס-טריטוריאלית המאפשרת להן לעשות זאת.

החוק המרכזי המאפשר לשלטונות האמריקאיים לקבל מידע בנקאי הוא Foreign Account Tax

(FATCA) Compliance Act, שתוקפו מיולי 2014. מכוח חוק זה מחויבים הבנקים (ומוסדות פיננסיים נוספים) בישראל, כמו במדינות אחרות, לוודא של-קוחותיהם האמריקאים מדווחים על הכנסותיהם הפיננסיות בישראל לשלטונות המס האמריקאיים; להעביר לשלטונות המס בארצות הברית (IRS) מידע בקשר לחשבונות אלה, לאחר קבלת ויתור של הלקוחות על סודיות בנקאית; ולנכות מס במ-קור בשיעור של 30% ללקוחות אמריקאים שסרבו לשתף פעולה. בנקים שלא יפעלו כך יהיו כפופים לסנקציה של ניכוי במקור בשיעור של 30% על כל

אפשר לבצע במסגרתן גם החלפות מידע אוטומ-טיות.

יחמה בינלאומית נוספת בתחום היא האמ-נה המולטילטרלית לסיוע מינהלי בענייני מס (Convention Mutual Administrative Assistance in Tax Matters), שיש בה סעיף בדבר חילופי מידע. בשל הלחץ הבינלאומי יש להניח שגם מדינת ישראל תחתום על אמנה זו, דבר שיוביל לחי-לופי מידע עם כל אחת מהמדינות האחרות החתו-מות על האמנה, גם אם אין בינן ובין ישראל אמנות כפל מס או הסכם בילטרלי ספציפי.

כדי לאפשר למדינת ישראל לעמוד בהוראות הבינלאומיות הנ"ל, עומדים להיעשות שני תיקו-נים חשובים בפקודת מס הכנסה: התיקון הראשון (הצעת חוק לתיקון 200 לפקודה) יאפשר לרשות המיסים בארץ להעביר מידע למקבילותיה בחו"ל

במסגרת הסכמים בינ-לאומיים להעברות מידע. התיקון השני (בינתיים בשלב של תזכיר חוק) יס-מין את שר האוצר לקבוע בתקנות הוראות למוסדות פיננסיים בדבר זיהוי לקוחו-תיהם הזרים והעברת מידע על חשבונותיהם לרשות המיסים.

בה בעת עומד המפקח על הבנקים להוציא הוראה שת-חייב את הבנקים לקבל מכל לקוח שהוא תושב חוץ נתו-

נים על מקור עושרו והכנסתו; הצהרה כי שילם מס כחוק במדינתו; וכן ויתור על סודיות בנקאית כלפי הרשויות בחו"ל. ההוראה תאפשר לבנקים לסרב לתת שירותים בנקאיים ללקוח (חדש או קיים) שלא ימסור את הנדרש.

לסיכום, נראה כי תהליך הפיחות במעמדה של הסודיות הבנקאית רק ילך ויגבר, והבנקים ייעשו לשומרי סף לא רק של מדינות האם שלהם כי אם גם של מדינות זרות. גם אם דה-יורה אין לכאורה פגיעה בסודיות הבנקאית לאור קבלת הסכמת הלקוח לגי-לוי המידע, הרי הדרך שבה מושגת הסכמת הלקוח גורמת לפגיעה בסודיות הבנקאית דה-פקטו. ☹

ההכנסות שלהם ושל לקוחותיהם שמקורן בארצות הברית, סנקציה חריפה ביותר לבנקים שעובדים עם שוק ההון האמריקאי. לפיכך לבנקים אין ברירה אלא לציית לחוק זה.

בחלק מהמדינות חתמו הבנקים המקומיים על הסכמי העברת מידע ישירות לרשויות המס האמ-ריקאיות. לעומת זאת בישראל, בעקבות הסכם שנחתם בין המדינות בקיץ 2014, התגבש מנגנון אחר של העברת מידע: הבנקים יעבירו את המידע לרשויות המס בארץ, ואלה יעבירו את המידע לש-לטונות המס האמריקאיים כנגד קבלת מידע מקביל מהן על לקוחות ישראלים בעלי חשבונות בארצות הברית.

ממשלת ארצות הברית אינה היחידה הרוצה מידע מבנקים זרים. גם במדינות נוספות כגון גר-מניה, צרפת ובריטניה פותחות רשויות המס בחקי-

רות בנוגע לרכוש שמחזיקים אזרחים שלהן בבנקים מחוץ למדינה. עם זאת, בהיעדר חקיקה מתאימה דוגמת ה-FATCA, לרשויות במדינות אלה אין סמכות לחייב את הבנקים הזרים. לכן הן מת-מקדות בחקירות אישיות נגד הלקוחות עצמם, כאזרחים החשודים בהחזקת כסף לא מדווח בבנקים זרים.

לאחרונה חובות הגילוי האקסטרה-טריטוריאליים לובשות צורה חדשה של הס-

כמים בילטרליים בין-מדינתיים לחילופי מידע בע-נייני מס, על בסיס מודל אחיד (Common Reporting Standard; CRS) שקבע ה-OECD. מדינות שיחתמו על הסכמים בין-מדינתיים לפי יוזמה זו יידרשו לא-סוף מידע מהמוסדות הפיננסיים הפועלים בתחומן על לקוחות שהם אזרחי המדינה הנגדית, ולהעביר אותו באופן אוטומטי למדינה אחרת בתמורה לקב-לת מידע מקביל ממנה.

ראוי לציין כי אמנות למניעת כפל מס, כגון אלה שישאל כבר חתומה עליהן עם מדינות אחרות ויש בהן סעיף של חילופי מידע בין המדינות, מאפש-רות גם הן החלפת מידע. לפי פרשנות של ה-OECD,

בנקים שלא יפעלו על פי החוק האמריקאי יהיו כפופים לסנקציה של ניכוי במקור בשיעור של 30% על כל ההכנסות שלהם ושל לקוחותיהם שמקורן בארה"ב - סנקציה חריפה ביותר לבנקים שעובדים עם שוק ההון האמריקאי

מאמר זה הוא תקציר של פיק בספר Rethinking Global Finance and its Regulation, שיראה אור בקרוב בהוצאת קיימברידג'